

окремого індивіду, так і економіки в цілому. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні за останні три роки характеризує те, що суттєвий вплив на розвиток недержавного пенсійного забезпечення має здатність НПФ ефективно управляти вже залученими коштами. Здійснити ефективне впровадження та функціонування НПФ в Україні можна через сприяння розвитку малого та середнього підприємництва, вдосконалення законодавчої бази, покращення життєвого рівня населення, усунення соціальних негараздів, зміцнення соціальної захищеності населення.

#### **Література:**

1. Голда Є.С. Сучасний стан та перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів України / Є.С. Голда // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – №16 (205). – С. 104–107.
2. Мединська Т.В. Недержавне пенсійне страхування в Україні: стан, перспективи розвитку і особливості оподаткування / Т.В. Мединська, І.Л. Боднарюк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2012. – Вип. 2. – С. 310–318.
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Підсумки розвитку недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/NPF\\_III\\_kv%202016.pdf](https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/NPF_III_kv%202016.pdf).
4. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України №1057-IV від 09.07.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>.
5. Ткаченко Є.В. Перспективи недержавних пенсійних фондів в Україні / Є.В. Ткаченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – №16 (205). – С. 150–153.

**Федінчук Марія Василівна**

*Студентка групи ФУПОМ-12*

*Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидорчук А.А.*

### **КРИТИЧНИЙ РІВЕНЬ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ**

Економічна безпека країни в умовах глобалізації виступає одним з головних завдань забезпечення росту економічного потенціалу, а загалом і рівня добробуту населення. Державний борг, його розмір, методи розміщення та погашення прямопропорційно впливають на всі економічні процеси в країні (дефіцит бюджету, розмір грошової маси, темпи інфляції).

Економічна безпека – це такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист національних інтересів, гармонійний, соціально орієнтований розвиток країни у цілому, достатній економічний та

оборонний потенціал навіть за найнесприятливіших варіантів розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів.

Безпечність боргу – це такий його рівень, при якому держава здатна обслуговувати та погашати зобов'язання у визначені терміни.

Державний борг поділяється на:

– внутрішній (кредити позики на внутрішньому ринку держави)

– зовнішній (кредити та позики на зарубіжних ринках).

Порівняння зовнішнього і внутрішнього боргу до ВВП відображає боргову безпеку держави (табл. 1).

Аналіз показує ріст ВВП в протягом всього досліджуваного періоду в абсолютних числах (в основному через інфляцію) та зниження у відносних, наслідком чого є девальвація національної валюти особливо у 2014-2016 р.р. роках з автоматичним ростом вартості обслуговування боргу у іноземній валюті, що безумовно є негативним ефектом.

Таблиця 1

### Розрахунок рівня боргової безпеки України за 2006-2016 рр.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Державний борг, млрд. грн</i>											
Внутрішній борг	16,6	17,8	44,7	91	141,66	161,47	190,3	256,96	461,01	508,01	670,65
Зовнішній борг	49,5	53,5	86	135,9	181,81	195,81	208,92	223,02	486,03	826,27	980,19
Гарантований борг	14,4	17,4	58,7	89,8	108,7	115,8	116,3	104,1	153,7	237,8	278,8
ВВП млрд. грн	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1316,6	1408,9	1454,9	1567	1979	2383
<i>Обсяг внутрішнього державного боргу до ВВП %</i>											
Критичне значення <30%	3,05	2,47	4,71	9,96	13,09	12,26	13,51	17,66	29,42	25,67	28,14
<i>Обсяг зовнішнього державного боргу до ВВП %</i>											
Критичне значення <20%	9,1	7,42	9,07	14,88	16,79	14,87	14,83	15,33	31,02	41,75	41,13
<i>Обсяг державного боргу до ВВП %</i>											
Критичне значення <60%	14,79	12,31	19,98	34,68	39,92	35,93	36,59	40,15	70,25	79,44	80,98

\* Джерело [3; 6].

Для забезпечення економічної безпеки країни та розвитку економіки необхідно змінювати парадигму управління, створювати стратегічне державне бачення стійкого зростання, критерії використання запозичень і їх повернення, ефективно використання коштів в реальному секторі, що відрізнятиметься від теперішнього споживчого використання запозичень.

Згідно міжнародного досвіду та БКУ, допустимий рівень зовнішнього державного боргу не має перевищувати 60% ВВП [5]. Сучасна ситуація показує катастрофічні тенденції росту зовнішній зобов'язань, лише у 2014 р. обсяг державного боргу до ВВП зріс на 43%, збільшення обсягу внутрішнього боргу на 55% відносно 2013 р. Загальна сума державного та гарантованого державою боргу України на кінець грудня 2016 р. становила 1929,7 млрд. гривень, що на

357,5 млрд гривень більше від показника на початок року. У порівнянні з 2015 р., цей показник збільшився на 18,5%.

Нарощування боргових зобов'язань в кілька разів перевищують темпи зростання економіки – свідчення неефективного використання коштів, у зв'язку з відсутністю національного консенсусу щодо національної моделі соціально-економічного розвитку, чітко окреслених національних інтересів, політичною та економічною нестабільністю. Наслідком є формування структурно деформованої і незбалансованої соціально-економічної системи держави з істотним посиленням стратегічних загроз економічній та національній безпеці [2].

Зовнішні позики забирають частину майбутніх прибутків держави, посилює позиції кредитора та послаблює фінансову систему держави. Позики отримують більшість країн світу, проте ваговим є ефективне використання кредитних ресурсів. В Україні відсутнє стратегічне використання залучених коштів, державне стратегічне бачення розвитку національної економіки. Тому, на нашу думку виділяємо такі напрями удосконалення механізму регулювання державного боргу України:

- визначення та законодавче закріплення напрямку боргової стратегії, зокрема щодо співвідношення внутрішньої й зовнішньої складової державних запозичень;

- створення агентства з управління державним боргом, що підзвітне міністерству фінансів й орієнтоване на управління ризиками боргової діяльності;

- розробка та впровадження середньострокової програми регулювання державного боргу як елемента будови ефективної системи планування державної заборгованості.

#### Література:

1. Міністерство економіки України наказ Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України (Методика, розд.2) 02.03.2007 №60.
2. Власюк О.С. В 56 Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк; Нац. інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48с. – Бібліографія.: С. 43–46.
3. Статистичні матеріали Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Статистичні матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
5. Пирожков С.І. Методичні рекомендації щодо оцінки економічної безпеки України / за ред. С.І. Пиріжкова – К.:НІПМБ, 2003. – 42 с.
6. Сторінка Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.